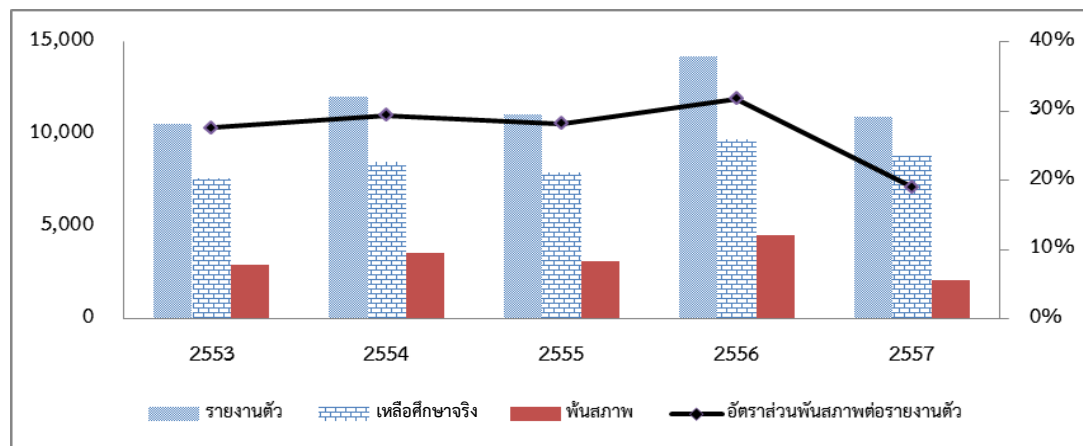

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดรับสมัครนักเรียน นักศึกษา หรือผู้สนใจ เพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีจากทั่วประเทศผ่านระบบการคัดเลือกเข้าอุดมศึกษากลาง TCAS (Thai University Central Admission System) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ซึ่งกำหนดการรับสมัครเป็น 5 รอบ ประกอบด้วย รอบที่ 1 : การรับด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) โดยไม่มีการสอบข้อเขียน รอบที่ 2 : การรับแบบโควตาที่มีการสอบปฏิบัติและข้อเขียน รอบที่ 3 : การรับตรงร่วมกัน รอบที่ 4 : การรับแบบ Admission และรอบที่ 5 : การรับตรงแบบอิสระ โดยในแต่ละปีการศึกษามีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนกว่า 10,000 คน ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวนมาก แต่มหาวิทยาลัยยังประสบปัญหาการฟื้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรีในแต่ละปีการศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสวัสดี วิชะโรจน์ (2559 : 449 - 450, 456) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่ฟื้นสภาพต่อจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับสูง ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิอัตราส่วนจำนวนนิสิตที่ฟื้นสภาพต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557

อัตราการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในช่วงปีการศึกษา 2553 - 2557 มีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นปีการศึกษา 2557 เนื่องจากนิสิตอยู่ในช่วงกำลังศึกษาและมหาวิทยาลัยได้แก้ไขเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการเป็นนิสิต ส่งผลให้อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษามีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2556 โดยจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตเฉลี่ย 5 ปีการศึกษา เท่ากับ 3,240.60 คน เมื่อจำแนกเป็นกรณี พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด จำนวน 1,157.60 คน ซึ่งข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตจะแปรผันตรงกับจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในแต่ละปีการศึกษา หากปีการศึกษาใดมีนิสิตเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้ข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตมีจำนวนมากด้วย ทั้งนี้ หากมหาวิทยาลัยจะดำเนินการหาแนวทางในการป้องกันการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยมีผู้บริหาร หน่วยงานระดับคณะ หน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอน หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเพื่อให้การพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มีจำนวนลดลง ในกรณีนี้ มหาวิทยาลัยควรเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตช่วยเหลือนิสิตให้สามารถศึกษาอยู่ในระบบได้ อันจะส่งผลให้นิสิตสำเร็จการศึกษามากขึ้น และมหาวิทยาลัยสามารถลดจำนวนการพ้นสภาพการเป็นนิสิตให้ลดลงได้ โดยมีกองทะเบียนและประมวลผล ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการและประสานงานด้านวิชาการ รวมถึงการให้บริการนิสิต บุคลากร คณาจารย์ ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไป และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการสำหรับหน่วยงานระดับคณะหรือหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางป้องกันการพ้นสภาพการเป็นนิสิตผ่านระบบกลไกที่มหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานกำหนด

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงเป็นการวิจัยระยะแรกในการพัฒนาระบบกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด โดยมีผู้บริหาร คณะ หน่วยงาน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนที่ได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในทุกกรณี เมื่อมีการดำเนินการเป็นไปตามระบบกลไกที่กำหนด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุงกระบวนการหรือขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้ในอนาคตมหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานสามารถพัฒนาระบบกลไกเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาพร้อมกัน หรือการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถใช้งานผ่านเว็บไซต์ จะส่งผลให้ระบบกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตให้มีจำนวนลดลง และนิสิตมีร้อยละการสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพความเป็นนิสิต
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของอาจารย์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4,263 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กันยายน 2561) ประกอบด้วย
 - 1.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต (มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,474 คน (ยกเว้นนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในภาคต้น ปีการศึกษา 2561)
 - 1.2 อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1,789 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยกระบวนการอภิปรายและระดมความคิดเห็น จำนวน 65 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มผู้นำนิสิตจากสภานิสิตองค์การนิสิต และกลุ่มนิสิต จำนวน 20 คน
 - 2.2 เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการระดับปริญญาตรี จากทุกคณะ/วิทยาลัย และหน่วยงาน จำนวน 30 คน
 - 2.3 ผู้บริหารและตัวแทนอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 5 คน
 - 2.4 ผู้ปกครองนิสิต จำนวน 10 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน หมายถึง วิธีการดูแล ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งได้จากความคิดเห็นของนิสิต เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับ มหาวิทยาลัย คณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง
2. การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง วิธีการในการให้ความดูแลและช่วยเหลือนิสิต ระดับปริญญาตรีไม่ให้นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตก่อนการสำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด
3. การพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง การที่นิสิตพ้นสภาพจากการเป็นนิสิตตามข้อบังคับ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีกำหนด ก่อนเรียนครบตามที่หลักสูตร กำหนดไว้
4. สาเหตุของการพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง สิ่งที่เป็นเหตุหรือสิ่งที่ส่งผลให้นิสิต พ้นสภาพจากการเป็นนิสิตตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี กำหนด
5. ปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง การที่มหาวิทยาลัยไม่สามารถดูแล ช่วยเหลือและส่งให้นิสิตสามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษา ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยและครอบครัวของนิสิตที่มีความคาดหวังให้บุตรหลานที่เข้าศึกษาต่อได้เรียน และสามารถสำเร็จการศึกษาได้
6. นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง นิสิตระดับปริญญาตรีที่ไม่สามารถเรียนจนสำเร็จ การศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด
7. นิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง นิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ต่ำกว่า 2.00 แต่ยังไม่ถูกจำแนกชื่อออกจากมหาวิทยาลัยตามเกณฑ์ที่ข้อบังคับมหาวิทยาลัย มหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีกำหนด
8. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา การพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
9. แนวทางการพัฒนา หมายถึง วิธีการในการดำเนินการ การแก้ไข หรือการปรับปรุง การป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
10. นิสิต หมายถึง ผู้กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ภาคต้น ปีการศึกษา 2561 ทุกระบบการศึกษา
11. เจ้าหน้าที่ หมายถึง บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานสายสนับสนุนด้านวิชาการ ในระดับปริญญาตรี

12. อาจารย์ หมายถึง บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนรายวิชา
ในระดับปริญญาตรี
13. อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติหน้าที่ในการให้
คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือนิสิตในระดับปริญญาตรี
14. ผู้บริหาร หมายถึง อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี
และผู้อำนวยการสถาบัน/สำนัก/กอง/ศูนย์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
15. ผู้ปกครองนิสิต หมายถึง ผู้ที่ให้การอุปการะ ดูแล และช่วยเหลือนิสิตในช่วงที่กำลัง
ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม